

KIRGIZİSTAN-TÜRKİYE MANAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

KIRGIZİSTAN’IN ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ ÜYELİĞİ:
İŞBİRLİĞİ PERSPEKTİFLERİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ediliya ABDİKADIROVA

Danışman

Yrd.Doç.Dr. Murat Bürkan SERBEST

BİŞKEK 2017

ÖZ

Yazar: Ediliya Abdıkadırova

Üniversite: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi

Anabilim Dalı: Uluslararası İlişkiler

Tezin Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Sayfa Sayısı: XIII+125

Mezuniyet Tarihi: 21/06/2017

Tez Danışman(lar)ı: Yrd. Doç. Dr. Murat Bürkan Serbest

TEZ BAŞLIĞI

KIRGIZİSTAN’IN ŞANGHAY İŞBİRLİĞİ ÖRGÜTÜ ÜYELİĞİ: İŞBİRLİĞİ PERSPEKTİFLERİ

1996 yılında Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın katılımıyla "Şanghay Beşlisi" olarak ortaya çıkan birleşme 2001 yılında Özbekistan'ın katılımı ile Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) adıyla resmen kurulmuştur. ŞİÖ'nün oluşmasında öncelikle sınır güvenliklerinin güvenceye alınması etkili olmuştur. Sonrasında üye devletler arasındaki işbirliği alanları güvenlik, terörizm, ekonomi, dış politika, eğitim, kültür vs. olarak genişlemeye başlamıştır.

Şu anda, ŞİÖ içindeki işbirlikleri 8 + 4 + 6 (üye devletler + gözlemciler + diyalog ortakları) formülüyle işlemektedir. Örgütün etki alanını jeopolitik anlamda önemli olan Asya kıtasının belli bir parçası oluşturmaktadır. ŞİÖ, sahip olan özelliklerinden dolayı küresel ve bölgesel anlamda büyük potansiyele sahiptir. ŞİÖ üyesi devletlerin toplam alanı Avrasya topraklarının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Örgütün nüfusu dünya nüfusunun dörtte biridir. Örgütün ekonomik potansiyeli ise Çin, Rusya, Hindistan ve diğer üyeleri ile gözlemcilerin potansiyelini içermektedir.

Kırgızistan ŞİÖ'nün kurucu üyelerindendir. Örgüt ile işbirliği Kırgızistan'ın çok yönlü dış politikasının öncelikli alanlarından biridir. Böylece Kırgızistan ŞİÖ çerçevesinde güvenlik alanının dışında çeşitli alanlardaki, özellikle ekonomik alan ile ilgili projelerin gelişmesine odaklanmaktadır. Kırgızistan'ın ŞİÖ üyeliğini inceleyerek iki taraf arasındaki işbirliği perspektifleri ve etkilerini ortaya koyma çabası bu çalışmanın temel amacıdır. Bu bağlamda ŞİÖ'nün oluşturulmasının arka planı ve onun yaptığı faaliyetleri ele alınarak Kırgızistan'ın örgüt üyeliğinin geleceği ve üyeliğinin getireceği etkiler analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kırgızistan, Uluslararası Örgütler, Şanghay İşbirliği Örgütü, Dış Politika, Çin, Rusya.

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган: Эдилия Абдыкадырова

Университет: Кыргыз-Түрк Манас Университети

Багыты: Эл аралык мамилелер

Иштин сыпаты: Магистрдик иш

Беттердин саны: XIII+125

Бүтүрүү датасы: 21/06/2017

Илимий жетекчилери: PhD., доц. м.а. Мурат Бюрган Сербест

ДИССЕРТАЦИЯНЫН ТЕМАСЫ

КЫРГЫЗСТАНДЫН ШАНХАЙ КЫЗМАТТАШТЫК УЮМУНДАГЫ МҮЧӨЛҮГҮ: КЫЗМАТТАШТЫК ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

1996-жылы Кытай, Орусия, Казакстан, Кыргызстан жана Тажикстан тарабынан "Шанхай бешилтигини" негизделген. 2001-жылы Өзбекстандын катышуусу менен Шанхай кызматташтык уюму (ШКУ) расмий түрдө эл аралык аренада пайда болду. Уюмдун мүчө-мамлекеттери биринчи кезекте, чек ара коопсуздугуна байланыштуу коркунучтар пайда болгондугунан улам кызматташтык жолуна түшүшү. Кийинчерээк мүчө-мамлекеттердин ортосундагы кызматташтыктын багыттары коопсуздук жана терроризмге каршы согуш, экономика, тышкы саясат, маданият ж.б. болуп кеңейди.

Учурда, ШКУ алкагындагы кызматташтык 8+4+6 (мүчө-мамлекеттер + байкоочулар + диалог өнөктөштөр) түрүндө иш жүргүзөт. Уюмдун таасир тийгизе алган аймагы Азия континентинин геосаясат жагынан манилүү болгон белгилүү бир бөлүгүн түзөт. ШКУ ээ болгон өзгөчөлүктөрүнөн улам, глобалдык жана регионалдык дактан потенциалы чоң. ШКУга мүчө-мамлекеттердин жалпы аянты Евразиянын манилүү бөлүгүн түзөт, ал эми калкы дүйнө калкынын төрттөн бирини түзөт. Экономикага тиешелүү потенциалы болсо Кытай, Орусия, Индиянын жана башка байкоочу мамлекеттердин мүмкүнчүлүктөрүн камтыйт.

Кыргызстан ШКУ негиздөөчүлөрүндөн бирөөсү. Бул уюм менен болгон кызматташтык Кыргызстандын көп тараптуу тышкы саясаттынын приоритеттүү багыттарынан бири. Ошентип, Кыргызстан ШКУнун алкагында коопсуздук маселелеринден тышкары башка тармактарга, өзгөчө экономикалык тармакка тиешелүү долбоорлордун өнүгүүшүнө кызыкдар. Кыргызстандын ШКУ мүчөлүгүнү изилдөө менен, эки тарап ортосундагы кызматташтык перспективаларын жана таасирлерин аныктоо бул иштин негизги максаты болуп саналат. Буга байланыштуу ШКУнун түзүлүшү жана иш-чаралары изилденип Кыргызстандын мүчөлүгүнүн келечеги жана анын таасирлери талкууланат.

Арбын кездешкен сөздөр: Кыргызстан, Эл аралык уюмдар, Шанхай кызматташтык уюму, тышкы саясат, Кытай, Орусия.

АБСТРАКТ

Автор: Эдилия Абдыкадырова

Университет: Кыргызско-Турецкий университет “Манас”

Направление: Международные отношения

Тип диссертации: Магистерская диссертация

Количество страниц: XIII+125

Дата выпуска: 21/06/2017

Научный руководитель(и): PhD., и.о. доц. Мурат Буркан Сербест

ТЕМА ДИССЕРТАЦИИ

ЧЛЕНСТВО КЫРГЫЗСТАНА В ШАНХАЙСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ СОТРУДНИЧЕСТВА: ПЕРСПЕКТИВЫ СОТРУДНИЧЕСТВА

В 1996 году, образовавшаяся, при участии Китая, России, Казахстана, Кыргызстана и Таджикистана, «Шанхайской пятёрка» в 2001 году, в результате присоединения Узбекистана официально преобразовалась в Шанхайскую организацию сотрудничества (ШОС). Первоначально, при образовании ШОС, основное внимание уделялось эффективному обеспечению безопасности границ. В последующем, области сотрудничества между государствами-членами начали расширяться, затрагивая такие сферы как, общая безопасность, борьба с терроризмом, экономика, внешняя политика, образование, культура и т.д.

В настоящее время сотрудничество в рамках ШОС действует по формуле 8+4+6 (государства-члены + наблюдатели + партнеры по диалогу). Сфера влияния организации затрагивает важную в геополитическом смысле определенную часть азиатского континента. ШОС, благодаря своим особенностям имеет большой потенциал в глобальном и региональном смысле. Общая площадь государств-членов ШОС занимает значительную часть Евразии. Население организации равно одной четвертой населения земли. Экономический потенциал организации включает в себя потенциалы Китая, России, Индии, а также других наблюдателей.

Кыргызстан является одним из членов-учредителей ШОС. Сотрудничество в рамках ШОС является одним из приоритетных направлений многосторонней внешней политики страны. Таким образом, в рамках ШОС Кыргызстан, не ограничиваясь сферой безопасности, также уделяет особое внимание проектам в других областях, особенно в области экономики. Основной задачей данного исследования является попытка определения перспектив сотрудничества и изучение влияния этого сотрудничества, посредством рассмотрения членства Кыргызстана в ШОС. В этом контексте, будет проанализировано будущее членства страны и его воздействие, посредством изучения процесса образования ШОС и его деятельности.

Ключевые слова: Кыргызстан, международные организации, Шанхайская организация сотрудничества, внешняя политика, Китай, Россия.

ABSTRACT

Author: Ediliia Abdykadyrova

University: Kyrgyz-Turkish Manas University

Major: International Relations

Dissertation Type: Master thesis

Number of pages: XIII+125

Graduation date: 21/06/2017

Thesis Advisor(s): Assist. Prof. Murat Burkan Serbest

DİSSERTATION THEME

KYRGYZSTAN'S MEMBERSHIP IN THE SHANGHAI COOPERATION ORGANIZATION: PROSPECTS OF COOPERATION

In 1996, formed with the participation of China, Russia, Kazakhstan, Kyrgyzstan and Tajikistan, the "Shanghai Five", as a result of Uzbekistan's accession in 2001, officially transformed into the Shanghai Cooperation Organization (SCO). Initially, with the formation of the SCO, the main attention was paid to effective border security. Subsequently, the areas of cooperation between member states began to expand, affecting such areas as general security, the fight against terrorism, the economy, foreign policy, education, culture, etc.

At present, cooperation within the SCO operates according to the formula 8+4+6 (member states + observers + dialogue partners). The sphere of influence of the organization affects in the geopolitical sense an important part of the Asian continent. The SCO, due to its characteristics, has great potential in the global and regional sense. The total area of the SCO member states occupies a significant part of Eurasia. The population of the organization is one-fourth of the world's population. The economic potential of the organization includes the potentials of China, Russia, India, as well as other observers.

Kyrgyzstan is one of the founding members of the SCO. Cooperation within the SCO is one of the priorities of the country's multilateral foreign policy. Thus, Kyrgyzstan's cooperation within the SCO, not limited to the security sphere, it also pays attention to projects in other areas, especially in the field of economy. The main goal of this study is to try to determine the prospects for cooperation and study the impact of this cooperation, by considering the membership of Kyrgyzstan in the SCO. In this context, the future of the country's membership and its impact will be analyzed, through studying the SCO's formation process and its activities.

Key words: Kyrgyzstan, international organizations, Shanghai Cooperation Organization, foreign policy, China, Russia.

